

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Warszawa, 25 kwietnia 2022 r.

BM-WRP.072.2.22.2022.JA

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
Senatu RP

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z 14 kwietnia br. (nr BPS.DKS.KU.0401.14.2022), w załączeniu przekazuję **opinię wobec projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe (druk senacki nr 693).**

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAUKI

Tomasz Rzymkowski
Sekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/

Do wiadomości:

Pan Łukasz Schreiber Minister – Członek Rady Ministrów (dotyczy sprawy DSP.WPP.4523.1.13.2022.ML).

MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI

Opinia

wobec projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe (druk senacki nr 693)

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe zawiera propozycje rozwiązań dotyczących:

- 1) możliwości tworzenia domowego punktu wychowania przedszkolnego dla nie więcej niż 7 dzieci (art. 1 pkt 1 projektu);
- 2) sposobu finansowania zadań w zakresie kształcenia uczniów będących obywatelami Ukrainy (art. 1 pkt 2 projektu);
- 3) możliwości organizowania przez dyrektorów szkół i placówek w okresie ferii letnich w roku szkolnym 2021/2022 kolonii i półkolonii dla uczniów będących obywatelami Ukrainy (art. 1 pkt 3 projektu);
- 4) możliwości tworzenia w roku szkolnym 2022/2023 w uproszczonym trybie oddziałów międzynarodowych dla uczniów będących obywatelami Ukrainy (art. 1 pkt 4 projektu);
- 5) możliwości obsadzania stanowiska dyrektora jednostki systemu oświaty bez postępowania konkursowego (art. 1 pkt 5 projektu);
- 6) odstępiania od stosowania wobec uczniów będących obywatelami Ukrainy powszechnie obowiązujących zasad oceniania, klasyfikowania i promowania oraz obowiązku przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty (art. 1 pkt 6 projektu);
- 7) wprowadzenia dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego dla uczniów będących obywatelami Ukrainy w oddziałach przygotowawczych (art. 2 projektu).

Zadania oświatowe są jednymi z najważniejszych zadań publicznych. Zakładanie jednostek systemu oświaty realizujących te zadania (przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek) wymaga spełnienia szczegółowych warunków, określonych w przepisach ustawy – Prawo oświatowe¹. Konieczność spełnienia tych warunków nie może być postrzegana jako zbędne obciążenie biurokratyczne, ale wynika przede wszystkim z obowiązku zapewnienia bezpiecznych i jednolitych standardów kształcenia, wychowania i opieki we wszystkich jednostkach systemu oświaty. Dotyczy to także sytuacji związanej z kryzysem humanitarnym wywołanym działaniami zbrojnymi Federacji Rosyjskiej.

¹ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

Przepisy epizodyczne ustanowione na czas tego kryzysu koncentrują się na uproszczeniu procedur związanych z możliwością zwiększenia oferty i sposobu działania już istniejących przedszkoli, szkół i placówek², nie wprowadzając jednak uproszczonego trybu zakładania jednostek oświatowych.

Wszyscy rodzice, których dzieci potrzebują opieki przedszkolnej, będący obywatelami Ukrainy, powinni w obecnej sytuacji zgłaszać się do istniejących placówek wychowania przedszkolnego. Dzieci są do nich przyjmowane na warunkach takich samych, jak ustanowione dla obywateli polskich i korzystają z pełnej i profesjonalnej opieki sprawowanej przez nauczycieli legitymujących się wymaganymi kwalifikacjami.

Przepisy prawa oświatowego zapewniają już obecnie możliwość zakładania i prowadzenia, oprócz klasycznych przedszkoli, także innych form wychowania przedszkolnego w postaci punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego. Inne formy wychowania przedszkolnego są kameralnymi placówkami, z reguły położonymi blisko miejsca zamieszkania dziecka, umożliwiającymi dostęp do edukacji przedszkolnej w atmosferze zbliżonej do wielodzietnej rodziny. Inne formy wychowania przedszkolnego stanowią uzupełnienie sieci przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Ich funkcjonowanie reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania³. Z treści rozporządzenia wynika, że lokale, które są wykorzystywane na potrzeby innych form wychowania przedszkolnego muszą spełniać dość liberalne (w porównaniu z przedszkolami) wymogi sanitarne i przeciwpożarowe. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania, wychowania i opieki uwarunkowane jest stosunkowo niewielką liczbą dzieci, które mogą korzystać z edukacji przedszkolnej w punkcie przedszkolnym lub zespole wychowania przedszkolnego. Z przepisów ww. rozporządzenia wynika, że zajęcia w punkcie przedszkolnym lub zespole wychowania przedszkolnego są prowadzone w grupach liczących od 3 do 25 dzieci⁴. Biorąc pod uwagę obowiązujące unormowania dotyczące tworzenia punktów przedszkolnych wątpliwość budzi zasadność wprowadzenia do ustawy możliwości tworzenia „domowego punktu wychowania przedszkolnego” oraz odstąpienia od wymogu przedstawienia opinii komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej i państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, o których mowa w art. 168 ust. 4 pkt 3 lit. d ustawy – Prawo oświatowe.

Projektowane rozwiązania budzą wątpliwości w zakresie określenia zasad zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa w domowych punktach wychowania przedszkolnego. Ponadto użycie nieostrego sformułowania „warunki zbliżone do domowych”, jako wyróżnika takiej jednostki, mogłoby powodować problemy interpretacyjne. Należy podkreślić, że minimalne warunki, w tym przeciwpożarowe,

² Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. poz. 583, z późn. zm.).

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1520.

⁴ Zgodnie z § 7 ust. 1.

dla tworzenia punktów przedszkolnych zawiera ww. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania. Odstąpienie od konieczności spełnienia minimalnych warunków, zarówno sanitarnych, jak również przeciwpożarowych, oraz konieczności uzyskania opinii właściwych służb może skutkować powstaniem zagrożenia dla zdrowia i życia najmłodszych.

W projekcie proponuje się, aby podmioty prowadzące domowe punkty wychowania przedszkolnego otrzymywały od gminy dotację, której wysokość oraz zasady przekazywania i rozliczania byłyby określone w porozumieniu zawieranym pomiędzy gminą oraz podmiotem prowadzącym punkt. Natomiast gmina dotująca domowe punkty wychowania przedszkolnego miałyby otrzymywać środki z budżetu państwa w kwocie odpowiadającej wysokości dotacji przewidzianej dla dzieci w wieku 2,5 – 5 lat w przedszkolach.

Obecnie finansowanie dzieci w wieku 6 lat i powyżej, objętych wychowaniem przedszkolnym, odbywa się w ramach części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. W ramach tych środków średnio na 1 dziecko w 2021 roku naliczono 4858 zł. Kwota ta różni się w poszczególnych samorządach ze względu na wskaźnik uwzględniający strukturę zatrudnienia nauczycieli w danym samorządzie oraz dodatkowo różnicowana jest w zależności od:

- typu placówki (wyższa kwota na przedszkola),
- położenia placówki (wyższa kwota dla uczniów w placówkach położonych na terenach wiejskich i miastach do 5 tys. mieszkańców),
- trybu kształcenia (niższa kwota dla dzieci w tzw. nauczaniu domowym).

W celu zwiększania dostępności wychowania przedszkolnego, od 2013 r. samorządy otrzymują wsparcie z budżetu państwa na realizację ich obowiązkowego zadania własnego w formie dotacji celowej. Obecnie wsparcie to dotyczy wszystkich dzieci w wieku do lat 5 objętych wychowaniem przedszkolnym. Kwota dotacji na jedno dziecko w 2021 roku wynosiła 1471 zł. Kwota ta jest taka sama dla wszystkich dzieci.

Sformułowanie „środki z budżetu państwa w kwocie odpowiadającej wysokości dotacji przewidzianej dla dzieci w wieku 2,5 – 5 lat w przedszkolach” jest zbyt ogólne i powoduje wątpliwości, czy mowa o dotacjach udzielanych przez gminy, czy dotacji celowej udzielanej gminom z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego na podstawie art. 53 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1930, z późn. zm.).

Z uwagi na powyższe, rozwiązania zawarte w art. 1 pkt 1 projektu ustawy opiniuje się negatywnie.

Zmiana proponowana w art. 1 pkt 2 lit. a projektu ustawy może spowodować problemy w zakresie dofinansowania dowożenia uczniów. Rozporządzenie wydane na podstawie art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1672, z późn. zm.) nie uwzględnia w podziale środków subwencji oświatowej dowożenia uczniów.

Proponowany w art. 1 pkt 2 lit. b projektu ustawy przepis określający wysokość środków otrzymywanych w 2022 r. przez jednostki samorządu terytorialnego nie określa, w jaki sposób oblicza się średni koszt (w przypadku szkół samorządowych) i na podstawie jakiego okresu ma on zostać wyliczony. Może to powodować kłopoty z przyznawaniem środków, gdyż konieczne jest zebranie tych danych (dotychczas żadne sprawozdania nie obejmują tych kwot), co może spowodować opóźnienie w przekazywaniu środków. Zastosowanie takich rozwiązań wprowadzi nierówne finansowanie na ucznia w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego.

Odnosząc się do propozycji zmian w zakresie zasad organizacji wycieczek dla uczniów będących obywatelami Ukrainy, zawartych w art. 1 pkt 3 projektu, dotyczących art. 52a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, należy stwierdzić, że wycieczki dzieci i młodzieży, w tym uczniów będących obywatelami Ukrainy może odbywać się na dotychczasowych zasadach, określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 1915) oraz rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wycieczek dzieci i młodzieży (Dz. U. poz. 452, z późn. zm.). Powyższe przepisy obowiązują wszystkich organizatorów wycieczek dla dzieci i młodzieży.

Obecnie organizator ma 14 dni na zgłoszenie wycieczki przez system bazy wycieczek. W ocenie Ministerstwa Edukacji i Nauki, nie ma uzasadnienia, aby skrócić ten czas do 7 dni.

Odnosząc się do kwestii zlecenia zadania polegającego na organizacji wycieczek organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.), należy zauważyć, że obecnie również jest możliwy taki sposób realizacji takiego zadania publicznego. Kuratorzy oświaty zamieścili na stronach ogłoszenia o otwartych konkursach ofert, do których mogą przystąpić zleceniobiorcy, którzy na wycieczki mogą przyjąć również dzieci z Ukrainy. Kuratorzy oświaty dysponują łącznie kwotą 27 800 000 zł.

W związku z powyższym omawianą zmianę uznaje się za zbędną.

W art. 1 pkt 4 projektu została zaproponowana zmiana w zakresie zasad tworzenia i funkcjonowania oddziałów międzynarodowych - instytucji prawnej uregulowanej w przepisach art. 21 i nast. ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo

oświatowe. Zgodnie z rozwiązaniem przyjętym w projekcie, założenie w szkole polskiego systemu oświaty oddziału międzynarodowego dla uczniów będących obywatelami Ukrainy, którzy przybyli na teren Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi i przebywają na jej terenie legalnie, nie wymagałoby uzyskania zgody w formie decyzji administracyjnej wydawanej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Oddział międzynarodowy byłby zakładany samodzielnie przez organ prowadzący szkołę, który musiałby jedynie niezwłocznie zawiadomić o tym tego ministra. Tak zorganizowany oddział międzynarodowy mógłby funkcjonować do końca roku szkolnego 2022/2023, przy czym jego likwidacja nie wiązałaby się z obowiązkami spoczywającymi na organie prowadzącym szkołę: zapewnienia dalszego kształcenia uczniom tego oddziału oraz poinformowania rodziców uczniów i ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (w projekcie proponuje się wyłączenie stosowania art. 24 ustawy – Prawo oświatowe). Jednocześnie wskazano, że w oddziale międzynarodowym będą mogły być zatrudnione osoby, które na terenie Ukrainy wykonywały zawód nauczyciela. Koszt kształcenia uczniów w oddziale międzynarodowym zorganizowanym zgodnie z zasadami proponowanymi w projekcie (art. 55a ust. 1-4 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa) miałyby być pokrywane w formie dotacji z budżetu państwa.

Minister Edukacji i Nauki negatywnie opiniuje zawarte w projekcie propozycje dotyczące oddziałów międzynarodowych.

Istotą instytucji prawnej, jaką są oddziały międzynarodowe, jest wyłączenie stosowania niektórych lub wszystkich wymagań określonych dla szkół publicznych i niepublicznych w przepisach art. 14. ust. 1 i 3 ustawy - Prawo oświatowe (art. 22 ust. 7 tej ustawy), w miejsce których, na podstawie decyzji administracyjnej wydawanej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, dopuszcza się kształcenie na zasadach określonych przez zagraniczną instytucję edukacyjną.

Podkreślenia wymaga fakt, że decyzja administracyjna w sprawie zgody na utworzenie oddziału międzynarodowego dopuszcza w polskim systemie oświaty wyłączenie o charakterze przedmiotowym – ze względu na treści i metody pracy realizowane w trakcie procesu dydaktycznego, nie zaś podmiotowym - ze względu na kryteria spełniane przez uczniów, którzy uczęszczają do oddziału, czy też rodzaj organu prowadzącego szkołę.

Obecnie szkoły publiczne, w których utworzono oddział międzynarodowy muszą zapewnić uczniowi będącemu obywatelem polskim realizację konstytucyjnego prawa do nauki (art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), które przejawia się m.in. w:

- równym, uregulowanym w przepisach ustawy, dostępie do tego oddziału (art. 138 oraz art. 14 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 22 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe),
- zapewnieniu bezpłatnej nauki (art. 14 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 22 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe) oraz związanym z tym zobowiązaniem organu prowadzącego szkołę do ponoszenia, z dochodów własnych, kosztów kształcenia

w oddziale międzynarodowym (art. 21 ust. 6 pkt 4 w związku z art. 8 ust. 15-17 ustawy – Prawo oświatowe),

- zapewnieniu nauczania języka polskiego oraz części historii dotyczącej historii Polski i części geografii dotyczącej geografii Polski zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego ustaloną dla szkół publicznych (art. 22 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe).

Jednocześnie, wszystkim uczniom takiego oddziału organ prowadzący szkołę zapewnia możliwość przejścia, na każdym etapie kształcenia, do kształcenia realizowanego zgodnie z programami nauczania realizowanymi w szkołach publicznych polskiego systemu oświaty (art. 22 ust. 6 ustawy – Prawo oświatowe).

W przepisach oświatowych nie ma legalnej definicji zagranicznej instytucji edukacyjnej, tak więc w toku prowadzonego postępowania minister właściwy do spraw oświaty i wychowania każdorazowo ocenia czy podmiot, którego program nauczania będzie realizowany w oddziale, spełnia przesłanki organizacyjne i formalne, aby zostać uznanym za zagraniczną instytucję edukacyjną.

Proces uzyskania zgody ministra na prowadzenie oddziału międzynarodowego jest poprzedzony uzyskaniem zgody/akredytacji zagranicznej instytucji edukacyjnej i przeprowadzeniem przez tę instytucję badania czy szkoła spełni formalne i faktyczne warunki kształcenia określone dla standardu jakościowego danego programu edukacyjnego. Uzyskanie takiej zgody/akredytacji jest warunkiem koniecznym wydania zgody przez ministra.

W projekcie senackim nie wskazano, według jakich zasad oraz treści programowych będzie realizowane kształcenie dla obywateli Ukrainy. Nie wskazano również instytucji, która w jakikolwiek sposób byłaby gwarantem standardu jakości programu realizowanego w tak zorganizowanym oddziale.

Zgodnie z przepisami ustawy – Prawo oświatowe zgoda ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania na utworzenie oddziału międzynarodowego w praktyce oznacza, że w oddziale międzynarodowym zorganizowanym w szkole publicznej nie będą miały zastosowania przepisy polskiego systemu oświaty dotyczące: ramowych planów nauczania, podstaw programowych kształcenia, kwalifikacji nauczycieli oraz oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, a w przypadku szkół niepublicznych wszystkie przepisy dotyczące organizacji kształcenia w polskich szkołach. Zakres ww. ograniczeń oraz zasady prowadzenia procesu dydaktycznego, które będą stosowane w miejsce rozwiązań przewidzianych w prawie polskim, wynikają z programu zagranicznej instytucji edukacyjnej i każdorazowo są określone w decyzji administracyjnej dotyczącej pojedynczego oddziału organizowanego w danej szkole.

Warto zwrócić uwagę, że w przypadku oddziału międzynarodowego przepis art. 22 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe dopuszcza wyłączenie m.in. stosowania przy zatrudnianiu nauczycieli przepisów dotyczących kwalifikacji wymaganych do nauczania w szkołach publicznych polskiego systemu oświaty.

Decyzja administracyjna o wyrażeniu zgody na utworzenie oddziału międzynarodowego jest podstawowym i jedynym formalnym, w myśl przepisów prawa, nośnikiem informacji dla obywatela, według jakich zasad, innych niż

określone w przepisach powszechnie obowiązujących, szkoła realizuje w oddziale proces dydaktyczny. Należy przy tym zwrócić uwagę, że ze zorganizowaniem w szkole oddziału międzynarodowego wiążą się określone w ustawie – Prawo oświatowe obowiązki organu prowadzącego szkołę dotyczące m.in.:

- zapewnienia w szkole publicznej bezpłatnej nauki oraz związanym z tym zobowiązaniem organu prowadzącego szkołę do ponoszenia, z dochodów własnych, kosztów kształcenia w oddziale międzynarodowym,
- zapewnienia uczniom oddziału międzynarodowego będącym obywatelami polskimi nauczania języka polskiego oraz części historii dotyczącej historii Polski i części geografii dotyczącej geografii Polski zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego ustaloną w przepisach powszechnie obowiązujących⁵,
- zapewnienia uczniom tego oddziału możliwości przejścia, na każdym etapie kształcenia, do kształcenia realizowanego zgodnie z programami nauczania realizowanymi zgodnie z przepisami powszechnie obowiązującymi,
- zapewnienia uczniom oddziału niebędącym obywatelami polskimi nauczania języka polskiego jako języka obcego,
- zapewnienia wszystkim uczniom oddziału międzynarodowego zorganizowanego w szkole podstawowe (bez względu na obywatelstwo) przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty.

Należy podkreślić, że przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty jest warunkiem *sine qua non* ukończenia szkoły podstawowej w polskim systemie oświaty (art. 44q ust.1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty). Zatem, zgodnie z polskim prawem, uczeń, który nie przystąpi do egzaminu ósmoklasisty nie może być absolwentem szkoły podstawowej i nie może kontynuować nauki.

Obecnie, zgodnie z art. 23 ustawy – Prawo oświatowe, zgoda na prowadzenie oddziałów międzynarodowych w szkole może być cofnięta przez organ, który ją wydał w przypadku zaistnienia przesłanek ustawowych (art. 23 ustawy – Prawo oświatowe). Jedną z przesłanek cofnięcia zgody jest niewykonanie przez organ prowadzący szkołę obowiązku przystąpienia przez uczniów oddziału międzynarodowego do egzaminu ósmoklasisty (art. 23 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo oświatowe).

Decyzja wydawana w postępowaniu o wyrażenie zgody na prowadzenie oddziału międzynarodowego jest istotnym elementem obrotu prawnego dotyczącego konstytucyjnego prawa obywatela do nauki realizowanego przez szkołę, w tym oceny jakości oferty edukacyjnej realizowanej przez szkołę. Treść decyzji ma kluczowe

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.), rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. poz. 467, z późn.zm.)

znaczenie dla oceny standardów prowadzonego przez szkołę procesu dydaktycznego, która jest dokonywana w drodze nadzoru pedagogicznego przez właściwego kuratora oświaty. Ze względu na wyłączenie w decyzji części lub całości – w przypadku szkół niepublicznych – warunków kształcenia uregulowanych w przepisach powszechnie obowiązujących, decyzja Ministra jest podstawą do dokonania oceny, w jakim zakresie i według jakich standardów będzie prowadzony nadzór pedagogiczny. Organ nadzoru pedagogicznego na podstawie decyzji ocenia w jakim zakresie do prowadzonego w oddziale procesu dydaktycznego mają zastosowanie przepisy polskie, a w jakim standard kształcenia określany przez zagraniczną instytucję edukacyjną. Należy przy tym podkreślić, że ocena kuratora oświaty dokonywana w toku nadzoru pedagogicznego może być podstawą do cofnięcia zgody udzielonej przez ministra (art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe). W przypadku braku decyzji taka możliwość byłaby wyłączona.

Brak decyzji administracyjnej, w przypadku gdy szkoła nie będzie wywiązywać się ze swoich zobowiązań wobec ucznia lub będzie naruszać przepisy prawa, będzie skutkować brakiem możliwości wzruszenia takiego działania oraz zniwelowania negatywnych długotrwałych skutków, które wpływają na dalsze losy edukacyjne ucznia, co może spowodować, że jego dobro może zostać naruszone.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na kolejny istotny aspekt funkcjonowania szkół prowadzących oddziały międzynarodowe. Absolwent takiego oddziału jest uprawniony do otrzymania państwowego dokumentu potwierdzającego poziom jego wykształcenia. Podmioty działające jako organy prowadzące szkoły (jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne oraz osoby prawne) w polskim systemie oświaty są uprawnione do wydawania dokumentów państwowych, które poświadczają posiadanie przez obywatela określonego poziomu wykształcenia czy kwalifikacji zawodowych lub też kształtują jego inne prawa i obowiązki.

W projektowanych nowych przepisach art. 55a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa nie rozstrzygnięto większości wskazanych powyżej zagadnień odnoszących się do praw i obowiązków uczniów realizujących kształcenie w oddziałach międzynarodowych zorganizowanych w polskim systemie oświaty, w tym uczniów będących obywatelami polskimi. W projekcie nie przewidziano również ścieżki ewentualnego kontynuowania przez ucznia będącego obywatelem Ukrainy nauki w systemie powszechnym żadnego z państw. Ponadto, w przypadku uczniów, których nauka w polskim systemie oświaty z założenia będzie miała charakter czasowy, oparty na zasadach innych niż zasady powszechnie obowiązujące w polskim systemie oświaty, nie wskazano konsekwencji prawnych dotyczących uzyskania i legitymowania się dokumentami państwowymi wydawanymi przez polskie instytucje publiczne. Jednocześnie nie wskazano na jakich zasadach uczniowie oddziałów międzynarodowych staną się ich absolwentami i jaki rodzaj dokumentu będzie to potwierdzał.

Projektowany przepis art. 55a ust. 4 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, przewidujący możliwość zatrudnienia do prowadzenia zajęć w oddziałach międzynarodowych na

stanowisku nauczyciela osób będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, które na obszarze Ukrainy wykonywały zawód nauczyciela, wydaje się wyłącznie informacyjny. Przy czym należy zwrócić uwagę, że pojęcie „wykonywania zawodu” jest dużo szersze niż pojęcie „kwalifikacji do nauczania określonego przedmiotu”, mało precyzyjne i odnosi się do statusu zawodowego, który poza wymaganiami kwalifikacyjnymi zawiera szereg innych rozwiązań formalnych, m.in. odnoszących się do sposobu zatrudnienia czy posiadania uprawnień do wykonywania zawodu związanych z odpowiedzialnością dyscyplinarną lub karną.

W świetle obowiązujących przepisów obywatele Ukrainy mogą być zatrudnieni w Polsce na stanowisku nauczyciela, jeżeli spełniają warunki przewidziane do zajmowania tego stanowiska, określone w art. 10 ust. 5 pkt 2-5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 1762). Projektowany przepis nie przewiduje natomiast wyłączenia stosowania wobec ww. nauczycieli przepisów określających warunki przewidziane do zajmowania stanowiska nauczyciela. Niejasne jest, jaki jest cel wprowadzenia tego przepisu – czy przepis ten ma znosić wymogi przewidziane w Polsce w zakresie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, w tym konieczność nostryfikacji dyplomu w przypadku obywateli Ukrainy, czy też wszystkie wymogi określone w art. 10 ust. 5 pkt 2-5 ustawy – Karta Nauczyciela. Jeżeli intencją projektowanej regulacji jest zniesienie wszystkich warunków wymaganych od nauczycieli w Polsce, co nie zostało wprost określone, to i tak rodziłaby ona wątpliwości, czy obywatel Ukrainy zatrudniany na stanowisku nauczyciela w Polsce do prowadzenia zajęć w oddziałach międzynarodowych powinien spełniać warunki wymagane od nauczycieli w ukraińskim systemie oświaty, czy też w przypadku gdy wykonywał on zawód nauczyciela na obszarze Ukrainy, to w oddziale międzynarodowym w Polsce może prowadzić zajęcia niezależnie od tego, czy posiada kwalifikacje do prowadzenia tych zajęć.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że przyjęcie zaproponowanych w art. 1 pkt 4 projektu ustawy rozwiązań zawartych w nowym art. 55a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa w zakresie stosowania przepisów art. 21 i nast. ustawy – Prawo oświatowe nie pozwoli osiągnąć celu regulacji, tj. możliwości kontynuowania w polskim systemie oświaty kształcenia przez uczniów obywateli Ukrainy według innych zasad niż przyjęte w obowiązujących przepisach oświatowych. Jednocześnie, zaproponowane rozwiązanie legislacyjne wpłynie negatywnie na spójność polskiego systemu oświaty, co w konsekwencji osłabi gwarancje państwa w zakresie konstytucyjnego prawa obywateli do nauki.

Ponadto, Ministerstwo Edukacji i Nauki negatywnie opiniuje rozwiązania zawarte w art. 1 pkt 5 projektu, dotyczące nowego art. 58a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, które umożliwiają obsadzanie stanowisk dyrektorów jednostek systemu oświaty z pominięciem wymogu konkursowego wyłaniania kandydatów na te stanowiska.

Należy wyjaśnić, że rozwiązania pozwalające na czasową obsadę stanowisk dyrektorów szkół i placówek bez wymogu konkursowego wyłaniania kandydatów na te stanowiska zostały wprowadzone w latach 2020 i 2021 z uwagi na sytuację wyjątkową, związaną z pandemią COVID-19, w celu ograniczenia zagrożenia wynikającego z możliwości zarażenia się wirusem przez członków komisji konkursowych i uczestników konkursów na stanowiska dyrektorów szkół i placówek. Obecnie, biorąc pod uwagę aktualną sytuację epidemiczną w kraju oraz poziom wyszczepienia, brak jest uzasadnienia dla wprowadzenia rozwiązań, o których mowa w projektowanym art. 58a ust. 1-7 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Postępowanie konkursowe jest najbardziej pożądaną formą wyboru osoby na stanowisko dyrektora danej szkoły lub placówki, bowiem w sposób pełny pozwala wybrać kandydata spełniającego najwyższe wymagania i jednocześnie nie blokuje możliwości udziału w nim dotychczasowym dyrektorom szkół i placówek.

Ponadto, w opinii Ministerstwa Edukacji i Nauki, zaproponowana regulacja jest niewystarczająca. Na czas jej obowiązywania (tj. od dnia wejścia w życie do dnia 1 września 2022 r.) należałoby bowiem wyłączyć stosowanie art. 63 ust. 13 oraz art. 63 ust. 22 w zakresie stosowania przepisów ust. 13 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, aby nie było wątpliwości, na jaki okres można powierzyć w tym czasie pełnienie obowiązków dyrektora jednostki systemu oświaty, a także czy istnieje konieczność w tym zakresie uzyskania pozytywnej opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny oraz zasięgnięcia opinii rady pedagogicznej i rady szkoły.

Odnosząc się do proponowanej w art. 1 pkt 6 projektu ustawy treści nowych art. 59a i 59b ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, należy stwierdzić, co następuje:

Zasady oceniania i klasyfikowania uczniów regulują przepisy ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 373). Zgodnie z art. 165 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe osoby niebędące obywatelami polskimi podlegające obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki korzystają z nauki i opieki w publicznych szkołach na warunkach dotyczących obywateli polskich. Natomiast dla osób niebędących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, organ prowadzący szkołę może zorganizować oddział przygotowawczy w szkole, w której te osoby realizują naukę zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego.

Art. 59 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa określa, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania może określić, w drodze rozporządzenia, organizację kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest

uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, w szczególności w zakresie oceniania, klasyfikowania i promowania.

8 kwietnia br. Minister Edukacji i Nauki podpisał rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy⁶, które wprowadza odrębne unormowania w zakresie klasyfikacji dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy, którzy realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w oddziale przygotowawczym. W tym przypadku rada pedagogiczna może uznać, że w związku z ograniczoną znajomością języka polskiego lub ograniczonym zakresem realizowanych zajęć edukacyjnych, uczniowie ci nie będą podlegali klasyfikacji w roku szkolnym 2021/2022. W tym przypadku zamiast świadectwa szkolnego uczniowie otrzymają zaświadczenie o przebiegu nauczania w roku szkolnym 2021/2022.

Natomiast w odniesieniu do propozycji zwolnienia uczniów będących obywatelami Ukrainy z obowiązku przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty uprzejmie informuję, że uczniowie ci, realizujący obowiązek szkolny w klasie VIII szkoły podstawowej, aby ukończyć szkołę podstawową, muszą spełnić m.in. warunek przystąpienia do egzaminu ósmoklasisty na takich samych warunkach jak uczniowie polscy, zgodnie z art. 44q ust. 1 ustawy o systemie oświaty. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1361). W przepisach dotyczących egzaminów uwzględniono również ograniczenia wynikające ze stanu epidemii.

W 2022 r. egzamin ósmoklasisty obejmuje: język polski, matematykę i język obcy. W 2022 r. nie będzie przeprowadzany egzamin ósmoklasisty z czwartego przedmiotu obowiązkowego, wybranego spośród przedmiotów: biologia, chemia, fizyka, geografia lub historia. Termin egzaminu ósmoklasisty w 2022 r. został ustalony na maj. Ponadto w 2022 r. ww. egzaminy będą przeprowadzane z uwzględnieniem przepisów wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy, wydanym na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Umożliwia ono uczniom będącym obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny, na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r., przystąpienie w bieżącym roku szkolnym do egzaminu ósmoklasisty oraz stanowi o następującym zakresie zmian i dostosowań dotyczących tego egzaminu:

- ww. rozporządzenie wskazuje późniejsze terminy złożenia deklaracji dotyczących egzaminu ósmoklasisty dla uczniów będących obywatelami Ukrainy,

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 795.

uczęszczających do szkół dla dzieci i młodzieży, deklarację należało złożyć do dnia 11 kwietnia 2022 r.;

- Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej został zobowiązany do przygotowania i ogłoszenia dodatkowych dostosowań na egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym dla uczniów będących obywatelami Ukrainy. Dostosowania dla ww. uczniów będą polegały m.in. na przetłumaczeniu niektórych arkuszy egzaminacyjnych na język ukraiński oraz możliwości korzystania ze słowników podczas egzaminu;
- Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej został również zobowiązany do dostosowania – do 28 marca 2022 r. – informacji o sposobie organizacji i przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego do zmian przewidzianych w ww. rozporządzeniu. Informacja ta została zamieszczona na stronie internetowej CKE;
- dyrektorom okręgowych komisji egzaminacyjnych umożliwiono powoływanie - w skład zespołu egzaminatorów sprawdzających prace egzaminacyjne - osób niewpisanych do ewidencji egzaminatorów prowadzonej przez okręgową komisję egzaminacyjną, pod warunkiem, że osoby te odbędą szkolenie dla egzaminatorów. Pozwoli to na powołanie w skład zespołów egzaminatorów osób znających język ukraiński, które będą mogły wspierać egzaminatorów przy sprawdzaniu prac egzaminacyjnych obywateli Ukrainy.

Ukończenie, na ogólnych zasadach, szkoły podstawowej przez ucznia z Ukrainy umożliwia takiemu absolwentowi uczestniczenie w postępowaniu rekrutacyjnym do szkół ponadpodstawowych, w oparciu o zasadę powszechnej dostępności⁷. Dlatego Minister Edukacji i Nauki nie przewiduje odrębnych warunków ani kryteriów rekrutacji do szkół ponadpodstawowych dla dzieci uchodźców, które ukończą szkołę podstawową w polskim systemie edukacji. Warunkiem przyjęcia kandydata do szkoły ponadpodstawowej jest posiadanie przez kandydata świadectwa ukończenia szkoły podstawowej. Ustawowe warunki i kryteria rekrutacyjne są takie same dla każdego absolwenta szkoły podstawowej.

W kwestii równego dostępu do edukacji, w zakresie postępowania rekrutacyjnego do szkoły ponadpodstawowej, polski system oświaty przewiduje następujące rozwiązania.

W postępowaniu rekrutacyjnym są brane pod uwagę łącznie następujące kryteria⁸:

- 1) wyniki egzaminu ósmoklasisty;
- 2) wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej oceny z języka polskiego i matematyki oraz z dwóch obowiązkowych zajęć edukacyjnych ustalonych przez dyrektora danej szkoły jako brane pod uwagę w postępowaniu rekrutacyjnym do danego oddziału tej szkoły;

⁷ Art. 14 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

⁸ Art. 134 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

- 3) świadectwo ukończenia szkoły podstawowej z wyróżnieniem;
- 4) szczególne osiągnięcia wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej.

Kandydat zostaje przyjęty do szkoły wówczas, gdy uzyskana przez niego liczba punktów jest konkurencyjna w stosunku do innych kandydatów, uczestniczących w danym postępowaniu. Przy czym, gdy wynik punktowy danego kandydata jest konkurencyjny w postępowaniu rekrutacyjnym do kilku szkół/oddziałów, kandydat ten jest przyjmowany do szkoły/oddziału, którą wskazał we wniosku o przyjęcie jako bardziej preferowaną. Dodatkowo, każdy kandydat uczestniczący w postępowaniu rekrutacyjnym może przystąpić do postępowania uzupełniającego, które jest przeprowadzane w szkołach, w których pozostały wolne miejsca po zakończeniu postępowania rekrutacyjnego. W sytuacji gdy absolwent szkoły podstawowej nie został zrekrutowany w postępowaniu rekrutacyjnym i postępowaniu uzupełniającym, jest on przyjmowany do szkoły ponadpodstawowej, w której pozostały wolne miejsca po zakończeniu ww. postępowań przez dyrektora tej szkoły w trybie art. 130 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe.

Postępowanie rekrutacyjne do szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych odbywa się na zasadzie równej i powszechnej dostępności. Oznacza to, że aplikować o przyjęcie do szkoły może każdy, kto spełnia jednakowe dla wszystkich warunki. Stworzenie innych (preferencyjnych) warunków rekrutacyjnych dla jednej grupy zaburzyłoby zasady rekrutacji odnoszące się do całej populacji uczniów i absolwentów aplikujących o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej albo wyższej. Pamiętać bowiem należy, że zgodnie z art. 70 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia.

Zatem rozwiązań – w sytuacji powstałej w związku z napływem uchodźców – nie należy poszukiwać w tworzeniu specjalnych warunków postępowania rekrutacyjnego, ale na wspomaganie uczniów w sposób, który pozwoli im przystąpić do egzaminu ósmoklasisty i wypełnić wymagania stawiane kandydatom uczestniczącym w postępowaniu rekrutacyjnym w terminie poprzedzającym to postępowanie. Wypełnienie przez kandydata ustawowych warunków uprawniających do przyjęcia do szkoły gwarantuje, że kandydat posiada odpowiednie kompetencje (w tym językowe) do podjęcia nauki na kolejnym etapie i podoła wymaganiom tego etapu.

Dodatkowo, zmiana w ustawie – Prawo oświatowe proponowana w art. 2 senackiego projektu ustawy nie jest celowa, ponieważ obowiązujące przepisy dają możliwość organizowania dodatkowych zajęć, o których mowa w art. 165 ust. 7 i 9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe dla uczniów realizujących naukę w oddziałach przygotowawczych.

Biorąc powyższe pod uwagę, w przedstawionym kształcie, senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem

zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy – Prawo oświatowe (druk senacki nr 693) nie może uzyskać pozytywnej opinii Ministra Edukacji i Nauki.

Dodatkowo na prośbę przekazaną w piśmie BPS.DKS.KU.0401.14.2022 w sprawie danych do OSR do ustawy, przekazuję informacje:

1. Liczba dzieci w publicznych placówkach wychowania przedszkolnego i liczba miejsc w roku szkolnym 2021/2022

	Liczba miejsc	Liczba dzieci
Wychowanie przedszkolne	1 153 568	1 132 651

2. Liczba dzieci, które skorzystały z wycieczki w okresie ferii letnich:

- W roku szkolnym 2018/2019: wycieczek krajowy - 832 992, zagraniczny - 79 371, półkolonie - 397 664;
- W roku szkolnym 2020/2021: wycieczek krajowy - 762 750, zagraniczny - 23 813, półkolonie - 383 408.

3. Liczba oddziałów międzynarodowych i uczniów w roku szkolnym 2021/2022.

Typ podmiotu	Specyfika podstawowa	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Szkoła podstawowa	międzynarodowy	14	107	1 711
Liceum ogólnokształcące	międzynarodowy	42	210	5 139
Razem		56	317	6 850

Uprzejmie informuję także, że oddziały międzynarodowe nie są finansowane dodatkowymi kwotami w ramach części oświatowej subwencji ogólnej. Dodatkowy koszt prowadzenia oddziału międzynarodowego pokrywa organ prowadzący.